

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 277/18

KLAGER: Elise Embla Scheele
PUBLIKASJON: Fredriksstad Blad
PUBLISERINGSDATO: 10.11.2018
STOFFOMRÅDE: Kultur
SJANGER: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Sitatsjekk, premisser, rettelser
REGISTRERT: 30.11.2018
BEHANDLET I PFU: 23.01.2019
BEHANDLINGSTID: 53 dager
KLAGEGRUPPE: Forfatter
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Artikkel 1 – papir

Fredriksstad Blad publiserte **lørdag 10. november 2018** et intervju med forfatter-debutant, Elise Embla Scheele (27), som torsdagen før hadde lansert bok. Tittelen var: «**Forheksende poesi fra Fredrikstad**»

Scheele var oppvokst i Fredrikstad, men hadde flyttet til Finnmark, og fortalte i intervjuet om sin egen flerkulturelle bakgrunn og oppvekst som hadde inspirert henne til å skrive poesi. Opplevelsen av å ha blitt oppfattet som annerledes hadde imidlertid gitt henne en kreativ grobunn innenfor poesi, litteratur og billedkunst.

Scheele hadde bakgrunn fra både samisk-, jødisk- og romanislekt, også heksebrenning ble nevnt. Mange av familiemedlemmene hadde vært forfulgt, og hun selv hadde opplevd å bli utstøtt på barne- og ungdomsskolen på grunn av sin blandede bakgrunn. Men det var langt tilbake i tid, og hun bærer ikke nag i dag.

Videre uttalte hun at tidene har forandret seg og at Fredrikstad som grenseby har blitt mer åpen for multikulturelle strømninger. Men også at det er skremmende utvikling ved at Fredrikstad er åsted for nasjonalistiske demonstrasjoner i det siste.

Artikkel 2 – på nett

Mandag 13. november ble artikkelen publisert på nett. Også i denne artikkelen ble hennes flerkulturelle bakgrunn omtalt. Begrepet heksebrenning var imidlertid byttet ut med at slektninger hadde blitt dømt i forbindelse med trolldomsprosesser. Også i denne artikkelen frem at opplevelsen av å bli oppfattet som annerledes hadde gitt henne en kreativ grobunn innenfor poesi etc.

Det stod imidlertid ikke at hun hadde blitt utstøtt på barne- og ungdomsskole på grunn av sin blandende bakgrunn, men at «da hun gikk på skolen i Fredrikstad, kunne huske at andre kulturtilhørigheter og seksuelle legninger ble brukt som skjellsord». Vider var også hennes uttalelse om at tidene har forandret seg og Fredrikstad nå er mer åpen, utelatt.

Artikkel 3 – en ny artikkel i papir

Tirsdag 14. november publiseres en ny artikkel i papiravisen under tittelen: «**Ny versjon av saken om ung Fredrikstad-poet**» og ingressen: «**Intervjuet med Elise Embla Scheele i lørdagens papiravis hadde noen unøyaktige sitater. Det beklager vi. Her kan du lese hele intervjuet slik det skulle vært.**»

Deretter kommer den samme artikkelen som ble publisert på nett dagen før.

KLAGEN:

Klager er Elise Embla Scheele. Klager mener hun er direkte feilsitert flere steder i artikkelen fra 10. november, og reagerer på at hennes avtalte tilbakemeldinger/sitatsjekk ikke ble tatt til følge: «Flere av meningene og opplysningene som fremkommer ser ut til å være journalistens og ikke mine og mange av faktaene er feilaktige, enda jeg har sendt journalisten tilbakemelding om dette i forbindelse med sitatsjekk innenfor avtalt tid.»

Klager viser til historikken før publiseringen den 10.

Klager fikk tilsendt artikkelen og tok kontakt med journalisten på messenger tirsdag kveld den 6. november:

«Når trenger du seinest å få tilbakemelding på artikkelen, hadde du deadline? Går det bra om jeg ser på det i løpet av kvelden?»

«Har sett på artikkelen nå og det er en del misforståelser og feilsiteringer i den. Den kan ikke trykkes i sin nåværende form, må se nærmere på det.. Det er helt greit for meg om artikkelen ikke kommer på trykk før jeg skal presentere boka mi i Sarpsborg, så lenge innholdet blir riktig 😊»

Journalisten svarte følgende:

«Jeg trykker aldri misforståelser! Vær trygg. Men fint om du kan gi meg tilbakemelding så snart du kan. 🙌 Gjerne i løpet av kvelden, ellers blir det en sak i etterkant – og det er mye bedre å få en sak i forkant av din boklansering. Senest 08:00 i morgen tidlig. Hilsen Hilde 😊»

Klager sendte som avtalt sin tilbakemelding til journalisten natt til onsdag 7. november:

Fra: Elise Embla Scheele
Sendt: onsdag 7. november 2018 00.58
Til: Hilde Marstrander
Emne: Artikkel-korrigert

[Se klagen for den redigerte versjonen av artikkelen som klager sendte journalisten i denne eposten.]

Samtidig sendte klager følgende SMS til journalist:

«Da var jeg omsider ferdig med å redigere saka (se mailen din). Jeg utelot enkelte sitater, bla. om at Fredrikstad skal ha blitt en mer inkluderende by og at jeg skal være forsonet med fortiden, for ingen av delene har jeg sagt og jeg vet heller ikke om det er grunnlag for å si det.. Og jeg har prøvd å få fram skillet mellom journalistens stemme og min egen stemme. Men din artikkel hadde absolutt noen svært gode passasjer, som jeg ikke har rørt i det hele tatt 😊»

Klager mottok aldri svar fra journalisten: «På tross av at jeg hadde anstrengt meg for å gi journalisten tilbakemelding innen avtalt tid oppdaget jeg til min overraskelse at hun hadde sett bort ifra samtlige av mine innvendinger da saka kom på trykk [...]

Klager skriver: «Å utlevere sensitive opplysninger om meg og mitt liv som er direkte feil eller forvridd anser jeg som det mest alvorlige, samt å tillegge meg synspunkter stikk i strid med mine egne meninger [...] Jeg har fullstendig mistet tilliten til journalisten og Fredrikstad Blad etter denne episoden.»

Klager viser blant annet til følgende sitat: «[j]eg har selv opplevd å bli utstøtt på barne- og ungdomsskolen på grunn av min blandede bakgrunn. Men det er langt tilbake i tid, og jeg bærer ikke noe nag, sier Elise Embla Scheele.»

Klager skriver: «I intervjuet opplyste jeg at jeg hadde blitt mobbet på grunn av mitt engasjement for miljø- og dyrevern, ikke «utstøtt på grunn av min blandede bakgrunn». Det er også en viss forskjell på å bli «mobbet» vs. «utstøtt». I intervjuet sa jeg imidlertid på generell basis at man på skolen kunne oppleve at andre seksuelle legninger og kulturtilhørigheter ble brukt som skjellsord, som et samfunnsproblem som angår mange. [...] Jeg har aldri uttalt at jeg «ikke bærer noe nag» på grunn av at «det er langt tilbake i tid». Snarere tvert imot. Det var vel strengt tatt journalisten som nevnte dette under intervjuet også, ikke jeg.»

Videre: «– Jeg vet at tidene har forandret seg, og at Fredrikstad som grenseby har blitt mer åpen for multikulturelle strømninger, slik Norge har vært siden vikingalderen.»

Klager skriver: «Jeg har aldri gitt uttrykk for at Fredrikstad som by har blitt mer åpen og inkluderende for andre kulturer. Tvert imot uttrykte jeg bekymring for at forholdene har

tilspisset seg, men henvisning til de nazistiske demonstrasjonene som har blitt avholdt i byen de siste årene. Det eneste som jeg stilte meg bekreftende til – som journalisten snakket om – var at tidene har forandret seg ved at det i de senere år har bosatt seg flere innvandrere i Fredrikstad-området. Jeg sa derimot at fremveksten av høyreekstreme ideologier har kommet i kjølvannet av økt innvandring – dermed har hun sitert meg på det motsatte av hva jeg mente.»

Klager skriver også: «- Jeg reagerer på at de kritikkverdige forholdene jeg påpekte under intervjuet – i forhold til mobbing på grunnlag av etnisitet og legning (nedtonet til bare å gjelde «utstøting» av meg personlig) og diskriminering i Fredrikstad-samfunnet, fremstilles som noe jeg mener bare har foregått «langt tilbake i tid» og som «har forandret seg» til det bedre (uten at jeg har sagt noen av delene), enda jeg tvert imot ga uttrykk for å frykte en utvikling i motsatt retning. Det fremkommer heller ikke at jeg omtalte nazistiske demonstrasjoner som det de er – nazistiske – men i en feilsitering ufarliggjør dem som «nasjonalistiske». Dermed har de kritikkverdige forholdene som jeg påpekte blitt betydelig underkommunisert i den publiserte saken.»

«- Journalisten viser ingen respekt for mine meg, mitt liv og mine meninger med sine kroniske feilsitteringer og feilaktige opplysninger, som ble publisert på tross av mine rettelser i forbindelse med sitatsjekk. Jeg synes dessuten saken hadde for mye vekt på min etnisitet (publisert i fremhevet skrift og som første sitat i brødteksten), fremfor mitt forfatterskap som var foranledningen til saken (selv om journalisten gikk nærmere inn på min diktning senere i teksten). Jeg misliker denne «sensasjonspregede» fremstillingen av blandet etnisitet, som om det var en nyhet i seg selv. Jeg er dessuten alvorlig feilsitert om forhold som berører sensitive deler av mitt privatliv (som at jeg skal ha blitt «utstøtt på grunn av min blandede bakgrunn»), noe jeg ikke har sagt.»

Etter at saken ble publisert tok klager kontakt med avisen, som fulgte opp med å publisere en beklagelse og en rettet versjon av saken. «Denne rettede versjon av artikkelen – publisert sammen med en beklagelse – ble til gjennom dialog mellom meg og en annen journalist.» Se papirartikkelen fra 14. november, vedlagt, samt artikkelen publisert på nett.

Klager skriver at avisen innrømmet at sitatsjekken burde vært tatt til etterretning, men at journalisten «forsvarte seg derimot ovenfor redaksjonen ved å påstå at hun hadde sitert meg ordrett.»

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Fredriksstad Blad skriver: «Dette er en overraskende PFU-klage å få på bordet, fordi feilen som er begått er grundig rettet opp i samarbeid med klager [...] Vi velger å ikke gå inn på klagens mange punkter, fordi vi anerkjenner at klager burde fått en tilbakemelding om sitatsjekken før saken ble publisert.»

Avisen skriver at artikkelen ble skrevet av en erfaren frilanser, og ble levert «etter det som ble beskrevet som en uvanlig “pirkete” sitatsjekkrunde. Ingen av sitatene eller

opplysningene i den ferdige saken fremstod som kontroversielle eller etisk problematiske på noen måte. Derfor ble saken publisert i stor grad slik den var levert, lørdag 10. november 2018, kun i papirutgaven.»

Dagen etter sendte Elise Embla Scheele en epost til Fredriksstad Blad, der hun hevdet at saken inneholdt uriktige opplysninger og feilsitater, til tross for at hun hadde påpekt dette i sitatsjekken.

Sjefredaktør startet umiddelbart med å undersøke hva som hadde skjedd. Det viste seg at Scheele hadde valgt å sende journalisten en egenskrevet versjon av saken på epost natt til 7. november, som svar på sitatsjekken. Journalisten mente på bakgrunn av sine notater fra intervjuet at Scheele var sitert ordrett, men ga henne dessverre ikke noen tilbakemelding på eposten.

Da vi hadde brakt dette på det rene, beklaget vi det inntrufne overfor Scheele, og gikk umiddelbart i dialog med henne om hvordan vi kunne rette opp.

Sjefredaktør sendte følgende epost til Scheele 12. november kl. 16.41:

Journalisten mener at du er sitert korrekt, mens du mener deg feilsitert. Siden dette ble meldt inn til journalisten som sitatsjekk, så burde vi enten droppet saken pga uenighet om sitatene, eller korrigert sitatene ihht til dine innvendinger. Det siste må vi da gjøre nå i etterkant av publiseringen. Kan jeg be om at du sender meg den korrekte versjonen av de uttalelsene du mener deg feilsitert på, så skal vi sørge for en rettelse?

Vi valgte å gjøre noe så uvanlig som å publisere hele saken, med godkjente sitater, på nytt. Dette skjedde på nett tirsdag 13. november (på tross av at den opprinnelige saken aldri ble publisert der) og påfølgende dag i papiravisen. Se vedlagte artikkel for rettelse og beklagelse.

Klager hadde ingen ytterligere kommentar.